

Bittere aanleiding tot versnelde verschuivingen

De samenleving worstelt zich van dag tot dag door de beperkingen die de bestrijding van het coronavirus met zich meebrengt. Tegelijkertijd is het zaak om perspectief op lange termijn te blijven zien. De beleggingswereld heeft dat nadrukkelijk gedaan afgelopen jaar, waardoor grote paniek en zware economische tegenwind de beurs niet over een brede linie in mineur heeft gebracht. Maar de verschillen tussen winnaars en verliezers zijn groot en niet zonder meer houdbaar op termijn.

Hoewel al eind 2019 signalen van een virusprobleem uit China doorsijpelden, is het bovenal 2020 dat de geschiedenis in zal gaan als het jaar van corona. De covid-19-pandemie is bovenal een gezondheids crisis die veel persoonlijk leed heeft veroorzaakt. De gevolgen van de wereldwijde maatregelen ter bestrijding van het virus hebben hun ontwrichtende uitwerking op de economie en bedrijvigheid al getoond. Veel ondernemers zagen tot hun wanhoop hun omzet wegsmelten.

Gelukkig heeft de overheid heel veel groepen van ondernemers een breed steunpakket kunnen aanbieden, maar de twijfel over de toekomst blijft, totdat een normalere situatie een feit is. Alle hoop is nu gevestigd op vaccinaties.

De ontwikkelingen rond Air France-KLM zijn een illustratie van de desastreuze uitwerking van de pandemie. Tot de uitbraak van de pandemie stonden veel signalen op groen voor verdere groei van de reisindustrie; Air France-KLM had na moeilijke jaren zicht op betere resultaten.

De wolken die zo mooi op de omslag van dit jaarverslag staan, zijn door honderden miljoenen reizigers het laatste jaar niet meer vanuit een vliegtuigstoel bekeken. Air France-KLM heeft het aantal passagiers met meer dan 70 procent zien dalen. Duizenden banen gingen verloren en terwijl ik dit schrijf wordt nog steeds gezocht naar een passende nieuwe toekomst voor de luchtvaartmaatschappij.

Op de beurs hoorde Air France-KLM, net als andere ondernemingen uit de reis-, vrijetijd-, entertainment-, maar ook de vastgoedsector tot de grote verliezers. Toch is de malaise op de beurs in deze ongekende economische crisis niet alomvattend.

De enorme onrust die in februari de beurs trof en zijn piek bereikte in maart, werd gevolgd door een alsmaar stijgende beurs. De beurs kijkt spreekwoordelijk altijd vooruit en leek vanaf april 2020 te rekenen op een snel herstel. De komst van de vaccinaties in januari van dit jaar heeft de beurs een nieuwe impuls gegeven.

Grote drijvende kracht achter het herstel is het ingrijpen van de overheden, zowel via centrale banken met hun aanhoudende ruime monetaire beleid als via de fiscale ondersteuning die nu plaatsvindt. De daaruit voortvloeiende extreem lage – vaak negatieve – rente maakte de aandelenmarkt ook in 2020 een aantrekkelijk alternatief.

Ook de obligatiemarkt bood jarenlang goede rendementen dankzij de dalende rente. Inmiddels is er aanleiding tot (nog) hogere waakzaamheid. Bij de eerste tekenen van inflatie zullen langetermijnobligaties geen bescherming bieden.

De pandemie heeft de opmars van technologiebedrijven een extra impuls gegeven. Dat was niet alleen zichtbaar bij *big tech* maar ook bij digitale platformbedrijven als